
NOTISER

Två bakslag för antroposoferna

STOCKHOLMS LÄNS landsting har sedan 2011 ett vårdavtal med den antroposofiska Vidarkliniken som avser "rehabilitering och behandling med integrativmedicinska inslag". Avtalet är värt 27 miljoner kronor per år. Inför en eventuell förlängning lät landstinget tre medicinska experter utvärdera verksamheten.

De har bland annat granskat 30 slumpvisa patientjournaler från kliniken. Granskningen visar på anmärkningsvärda brister.

Journalföringen är så bristfällig att det är svårt att följa det medicinska förloppet, och osäkerhet råder om patientsäkerheten. För de flesta öppenvårdsbesök saknas journalanteckningar, och med enstaka undantag saknas det också dag- eller rondanteckningar från slutenvården. Det framgår inte heller i journalerna huruvida patien-

terna varit delaktiga då deras rehabiliterings- eller behandlingsplaner har utformats. Detta strider mot etablerad praxis inom rehabiliteringsmedicinen. Dokumentationen av läkemedelsordineringsplaner var också bristfällig. Särskilt anmärkningsvärd är följande kritik:

"Slutanteckningar från dagvård/öppenvård återfinns i stor utsträckning men

Vidarkliniken i Järna.

innehåller inte multimodala sammanställningar, då varje profession skriver sin egen sammanfattning."

Vad detta handlar om är att de olika professioner som är verksamma inom rehabiliteringsvården inte samordnar sig för att göra gemensamma

NOTISER

bedömningar och dokumentera dessa bedömningar. Med andra ord uppfyller värden på Vidarkliniken inte de krav om helhetssyn som ställs inom gängse rehabiliteringsvård.

Expertgranskarna konstaterar också att värden inte uppfyller avtalets krav om att skolmedicinen ska utgöra grund för verksamheten. Bland annat finns det inte tillräckligt med personal som

är skolmedicinskt utbildade.

På grundval av denna granskning beslöt

Landstinget att inte förlänga Vidarkli-

nikens avtal. På sin bloggsida motiverade hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L) beslutet så här:

”Det är upprörande att de inte lever upp till kraven i avtalet, framför allt att de inte grundar värden främst på evidensbaserad skolmedicin, och låter antroposofiska metoder vara

komplement. Det är snarare precis tvärtom.”

Hennes kollega, landstingsrådet i Uppsala Lina Nordquist (L) (för övrigt även docent vid medicinska fakulteten i Uppsala) säger i en intervju på Sveriges Radio Upplands hemsida:

”Det jag är akut skeptisk mot är att det inte framgår av journalerna vad patienterna får för vård. Sen ser jag inte hur vi kan försvara att vi skickar patienterna till något slags Harry Potter-sjukhus... Jag tycker vi omedelbart ska sluta finansiera Vidarkliniken.”

Sedan 1993 har läkemedelslagen innehållit en specialregel som gör det möjligt att använda antroposofiska preparat trots att de inte uppfyller de gängse kraven för läkemedel, d.v.s. de saknar dokumentation av medicinsk nytta. I juni 2016 beslutade regeringen att avveckla dessa specialregler. Reglerna upphör att gälla den 1 juli 2018. Därefter inträder en period om tre år då dessa medel ska kunna tillhandahållas men enligt andra regler. Efter den femåriga över-

Anna Starbrink

NOTISER

gångsperioden ska samma regler gälla för antroposofiska medel som för vanliga läkemedel.

Den femåriga övergångstiden ska enligt regeringens pressmeddelande ge tillverkare av antroposofiska preparat tid att sammanställa det underlag som behövs för att göra en vanlig ansökan hos Läkemedelsverket.

Från och med den 1 juli 2021 får vi alltså den likabehandling av antroposofiska preparat som *Folkvett* så länge har argumenterat för.

Tillbakadragningar har fått ökad betydelse allt eftersom de tryckta tidskriftsexemplaren har blivit allt ovanligare. Idag läses vetenskapliga artiklar i regel i Internet-versionen, och det är den versionen som tas bort när en artikel dras tillbaka.

SOH

När jag gick in på *Retraction Watch* den 23 mars 2016 hade inte mindre än tre av de tio nyheterna på förstasidan anknytning till Karolinska Institutet. Jag tror det var ett svårslaget rekord. Det finns mer än 23 000 universitet i världen (www.webometrics.info/en/node/54). Det är därför minst sagt anmärkningsvärt att ett och samma universitet är inblandat i 30% av de mest aktuella fallen av tidskriftsartiklar som det finns

Svårslaget rekord för Karolinska Institutet

DEN UTMÄRKTA webbsajten *Retraction Watch* (retractionwatch.com) rapporterar om fall där vetenskapliga tidskrifter har fått anledning att dra tillbaka forskningsartiklar. De vanligaste orsakerna är forskningsfusk, plagiat och otillåten dubbelpublicering.

NOTISER

skäl att dra tillbaka.

En av notiserna handlade om fallet Paolo Macchiarini, där det ju ständigt sker nya ting. En annan handlade om en pågående undersökning vid Göteborgs universitet av misstänkt forskningsfusik.

Retraction Watch nämner att forskaren i fråga tidigare arbetat vid Karolinska Institutet, och då fick en artikel tillbakadragen av tidskriften *Blood* efter en utredning som visade på oredlighet. (Hon friades av en annan utredning, men nu pågår alltså en ny utredning som gäller artiklar från de senaste åren.)

Den tredje notisen med KI-anknytning handlade om en artikel om påstådda hälsorisker med elektromagnetisk strålning från t.ex. mobiltelefoner, wifi och vanliga elkablar. Artikeln drogs tillbaka på grund av att "flera citat förlorats och andra fel upptäckts". En av författarna var den kontroversielle KI-docenten Olle Johansson. Minnesgodas *Folkvett*-läsare kanske erinrar sig att han

utsågs till Årets Förvillare år 2004 för sina "mångåriga, lika tvärsäkra som onyanserade varningar för allehanda negativa hälsoeffekter av elektromagnetiska fält".

SOH

Radionämnden faller program om vaccin

DEN 2 november 2015 handlade SR-programmet *Kaliber* om Läkemedelsverkets säkerhetsarbete med Gardasil, ett vaccin mot liv-

moderhalscancer som erbjuds i det allmänna vaccinationsprogrammet i Sverige. I programmet intervjuades några unga kvinnor som lider av sjukdomen POTS, och som trodde att den förorsakats av vaccineringen. POTS yttrar sig i ökad hjärtfrekvens och andra besvär då man reser sig

NOTISER

Meny | sverigesradio | Sök

Kaliber

Alla avsnitt Om... Kontakt

Sändes måndag 2 november 2015 kl 10:03

Om en utlovad granskning som aldrig blev av: "Om vi inte tar människors oro på allvar så förlorar de förtroendet för vaccinet"

Sedan 2012 erbjuds alla mellanstadie flickor i Sverige vaccin mot livmoderhalscancer. När det infördes utlovade Läkemedelsverket förstärkt säkerhet. Men hur har det gått?

Tips

LIVSINA (21 MIN)

LADDA NER (21 MIN, MP3)

DELA (212)

FÖLJ OSS

Program: Kaliber | Kategori: Samhälle

Gardasil är ett livräddande vaccin eftersom det förhindrar den infektion som förorsakar flertalet fall av livmoderhalscancer. Det är en vanlig cancerform hos kvinnor och tog livet av 132 personer i Sverige år 2014.

Kalibers övertramp är inte det första fallet av osaklig rappor-

upp. I programmet anklagades Läkemedelsverket för att inte utreda sambandet.

Programmet anmäldes till radionämnden. Nämnden framhöll i sitt beslut (den 16 juni 2016) att *Kaliber* "förmedlade en bild av att det finns ett samband mellan HPV-vaccinet Gardasil och POTS". Nämnden konstaterade att något sådant samband inte är vetenskapligt bevisat, och fällde därför programmet med motiveringen att "framställningen blev så missvisande att programmet strider mot kravet på saktlighet."

tering om denna vaccinering i Sveriges Radio. Radioprogrammet *P3 Nyhetsguiden* utsågs till Årets förvillare år 2012 för obestyrkta påståenden om biverkningar av vaccin mot livmoderhalscancer.

Läkemedelsverket beskriver mycket tydligt på sin hemsida vad detta handlar om:

"När en stor grupp individer vaccinerats kommer alltid olika sjukdomstillstånd att identifieras efter vaccinationen, i samband med biverkningsrapporteringen, såsom olika neurologiska och autoimmuna sjukdomar, utan att de behöver ha

NOTISER

något samband med vaccinationen.”

För att dra slutsatser om vacciners biverkningar krävs därför kvalificerad kompetens. Journalisters uppgift är att leta upp den kompetensen, inte att okritiskt vidarebefordra rykten och lösa förmodanden.

Sven Ove Hansson

(Hansson medverkade i en utredning om screening av livmoderhalscancer som Statens beredning för medicinsk utvärdering genomförde 2014-15.)

Läkare inblandad i bantningsbluff

DEN 7 juli 2016 redovisade *Expressen* en utförlig granskning av bantningsmedlet Glucosanol som uppges blockera kroppens upptag av kolhydrater från t.ex. pasta och bröd. Effekten skulle bli att man kan äta mycket pasta och bröd utan risk att öka i vikt. Produkten säljs av företaget Midsona som vägrar uppge vad preparatet innehåller och var det tillverkas.

Om Glucosanol hade den avsedda effekten så skulle detta enkelt kunna konstateras genom att mäta blodsockernivåer. När man äter t.ex. en portion pasta ökar blodsockerhalten. Om preparatet minskade upptaget av kolhydrater så skulle den ökningen blir avsevärt mindre. *Expressens* reporter Anna Bäsén intervjuar experter som har undersökt preparatet och funnit att det inte har någon sådan effekt. Resultatet bekräftas i ett försök med henne själv som försöksperson. Preparatet är således en ren bluff, vilket också framgår av en granskning som genomförts av den europeiska livsmedelsmyndigheten EFSA.

Preparatet kostar 500-600 kronor i månaden. Professor Claude Marcus (specialist på fetmasjukdomen) ger tidningens läsare ett gott råd: ”De pengarna skulle jag i så fall

midsona

NOTISER

Minskar upptaget
av sammansatta
kolhydrater

Påståendet visade sig sakna belägg.

använda för att köpa lite dyrare fullkornsprodukter, färska grönsaker, färsk frukt och äta sånt i stället.”

En av de största aktieägarna i Midsona är Madeleine Olsson Eriksson. Hon är läkare till professionen: enligt *Expressen* Sveriges rikaste läkare, med en förmögenhet på 7 miljarder kronor. (Förmodligen beror detta främst på hennes innehav i Stena-koncernen, som grundades av hennes far Sten A. Olsson.) När Bäsén försökte få henne att kommentera försäljningen av Glucosanol svarade hon att hon inte har någon expertis rörande detta ”vare sig som aktieägare eller som läkare”.

Okunskap i medicinska frågor är en dålig ursäkt för en

läkare som har alla möjligheter att ta reda på fakta. Men vi vet det sedan förr: det är långt ifrån alltid som moralen och de stora pengarna följs åt.

SOH

Kommunal spiritism?

GT berättade den 22 juni att personalklubben inom Skara kommun skulle arrangera en storseans där mediet Vendela Cederholm skulle ”förmedla kontakt med de kommunanställdas avlidna släktingar och vänner”. Personalföreningen får ett årligt bidrag om 10 000 kronor från kommunen och kan dessutom gratis använda kommunala lokaler. Oppositionspolitikern Fredrik Öhrberg (M) säger till tidningen

NOTISER

Reklam för bergsmeditation.

att han finner det orimligt att kommunen ska sponsra denna verksamhet. Det är visserligen ett litet belopp, men ”det sker samtidigt som vi har omsorg och skola med ansträngd ekonomi”. Personalutskottets ordförande Magnus Gunnarsson (MP) framhåller att detta är ”inte någonting som vi skulle stödja i vår regi. Vi ägnar oss åt personalsocial verksamhet som vi vet att det finns en vetenskaplig grund för och det här med seanser är definitivt något som ligger utanför den gränsen.”

Men i Örebro verkar gränsen för vad kommunen gör i egen regi vara annorlunda. Den 23-24 mars berättade *Nerikes Allebanda* att skattebetalarna i Örebro pungat ut med 26 400 kronor för att en kommunal chef skulle gå på en kurs i ”intuition och personlig utveckling med bergsmeditation som

grund”. Kursledare var Terry Evans som också är den som uppfunnit bergsmeditation. Enligt chefen skulle det ha varit svårt att gå kursen utan att ha någon form av andlig grundsyn”.

Terry Evans är mera känd som spiritistiskt medium. Han ger också kurser med namn som ”Andlig healing” och ”Varför besöker andar barn?”. På Evans hemsida finns en lista över sex ”bergsledare”, d.v.s. personer som auktoriserats av Evans att leda bergsmeditation. Fem av dem presenteras också som medier.

Religionsfriheten omfattar oss alla. Kommunala chefer har samma rätt som alla andra att delta i religiösa och andliga verksamheter, även sådana med hög inträdesavgift. Men när fick de rätt att debitera skattebetalarna för dessa utgifter?

SOH

NOTISER

Australisk konflikt om vaccinationsavhandling

UNIVERSITETET i Wollongong, Australien, antog år 2012 Judy Wilyman som doktorand i *cultural studies* för att skriva en avhandling om vaccination. Detta var redan från början kontroversiellt eftersom Wilyman är en av Australiens mest framträdande vaccinationsmotståndare. Avhandlingen blev godkänd i september 2015. Till stor del är den en sammanställning av den gängse vaccinationskritiken. Vanliga myter i branschen, t.ex. att vacciner

inte har någon positiv effekt och att vissa vacciner skulle förorsaka autism, framförs okritiskt. Föga förvånande har avhandlingen blivit starkt kritiserad av läkare och medicinska forskare i Australien, och många har också påpekat att man behöver kompetens i medicin, inte i kulturstudier, för att bedöma vilka effekter vacciner har på människokroppen. Flera stora vetenskapliga och medicinska organisationer i Australien har kritiserat Wollongong-universitetet och krävt att avhandlingen ska underkastas en ny granskning – nu av experter

NOTISER

inom medicinsk vetenskap. Så har dock hittills inte skett.

I avhandlingen påstås att den stora användningen av vacciner runt om i världen beror på att WHO har konspirerat med läkemedelsindustrin och andra intressenter för att industrin ska kunna tjäna storkovan på vaccinförsäljning. Rockefeller Foundation, en av konspirationsteoretikernas storfavoriter, nämns på nio ställen i avhandlingen.

Wilymans handledare Brian Martin försvarar sin adept och anser att kritikerna inte respekterar den akademiska

friheten. Han har missat åtminstone två saker. För det första består den akademiska friheten inte i att slippa kritik. För det andra innebär den inte heller frihet från krav om vetenskaplig kvalitet.

SOH

KÄLLOR

Tim Mendham, "Controversy over anti-vax PhD", *The Skeptic* [Australia] vol 36, nr 1, s. 11, 2016.

Judy Wilyman, *A critical analysis of the Australian government's rationale for its vaccination policy*, University of Wollongong 2015.